

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Ovládanie jazyka alebo viacerých jazykov je v dnešnej informačnej a globalizovanej spoločnosti nevyhnutným predpokladom spoločenského a pracovného uplatnenia človeka. Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia zohráva dôležitú úlohu pri rozvíjaní jazykovej a komunikačnej gramotnosti žiaka, ktoré ho pripravuje na proces vzdelávania a následne na pracovnú a životnú seberealizáciu. Učenie sa jazykov žiakovi pomáha aj pri osobnostnom, sociálnom a kultúrnom rozvoji.

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia sa člení na tri podoblasti, ktoré odrážajú rôzne potreby učenia sa jazyka:

1. vyučovanie prvého jazyka;
2. vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka;
3. vyučovanie cudzích jazykov.

Vzdelávacia podoblasť prvý jazyk

Osobitnou podoblasťou vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je vyučovanie prvého jazyka, ktoré sa týka slovenského jazyka a jazykov národnostných menšín. Tejto podoblasti zodpovedá vyučovací predmet: slovenský jazyk a literatúra.

Vymedzenie doménových gramotností vzdelávacej podoblasti

Vo vyučovaní prvého jazyka sa rozvíjanie jazykovej a komunikačnej gramotnosti osobitne zameriava na postupné rozvíjanie **čitateľskej a pisateľskej gramotnosti**. Osvojovanie základov čítania a písania v prvom vzdelávacom cykle nadväzuje na skúsenosti dieťaťa s počúvaním, prezeraním alebo grafickým znázorňovaním textov v predškolskom veku. V druhom vzdelávacom cykle sa gramotnosť žiaka rozvíja tak, aby vedel čítanie a písanie použiť pri porozumení a tvorení textu, pri učení sa a v rôznych ďalších kontextoch. Tretí vzdelávací cyklus sa zameriava na využívanie čítania a písania pri náročnejších tlačенých, digitálnych a AI textoch, pri spracúvaní a vyhodnocovaní informácií z rôznych informačných zdrojov, pri rozvoji kritického a analytického myslenia a schopnosti riešiť problémy.

Spôsobilosti rozvíjané prostredníctvom vzdelávacej podoblasti

Všetky komponenty obsahujú jazykové učivo, t. j. znalosti jazykových prostriedkov a pravidiel, ktoré nadväzujú na prirodzené skúsenosti žiaka s používaním jazyka. Poznávanie jazyka a jazykového systému nie je konečným cieľom vyučovania, ale oporou pri komunikačnom, kognitívnom, osobnostnom, sociálnom a kultúrnom rozvíjaní žiaka. V učení sa jazykových javov z jednotlivých oblastí jazyka sa neuplatňuje formálny prístup, t. j. izolované jazykové učivo bez komunikačného kontextu, ale funkčný prístup, pri ktorom sa jazykové javy preberajú do takej miery a takým spôsobom, ako to vyžaduje napĺňanie komunikačných a vzdelávacích potrieb žiaka.

Úlohou vyučovania prvého jazyka je formovať žiaka ako kultivovaného používateľa jazyka, ktorý vie primerane používať jednotlivé jazykové variety (spisovný jazyk, bežný hovorený jazyk, slang, nárečia) podľa typu komunikačnej situácie a rešpektuje pritom sociokultúrne zvyklosti. Dôležité je aj chápanie jazykovej a kultúrnej rozmanitosti a rešpektovanie používateľov iných jazykov a príslušníkov iných kultúr. Osobitnou úlohou vyučovania prvého jazyka je kultivovanie žiaka ako recipienta literárneho textu a iných druhov umenia.

Ciele vzdelávacej podoblasti

- Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.
- Rozlišovať jazykové variety a používať ich primerane situácii a funkcii komunikácie.
- Používať čítanie a písanie v rôznych komunikačných a vzdelávacích kontextoch.
- Získať vzťah k čítaniu a k písaniu textov, stať sa samostatným a aktívnym čitateľom a pisateľom.
- Vyjadrovať obsahy a komunikačné zámery prostredníctvom rôznych žánrov hovoreného a písaného textu.
- Porozumieť rôznym žánrom počúvaného a čítaného vecného textu, získané informácie využiť pri vzdelávaní a sebarozvoji.
- Získať základné znalosti o jazykovom systéme a o fungovaní jazyka v komunikácii a uplatniť ich v praktickej komunikácii.
- Porozumieť rôznym literárnym textom, interpretovať ich a na základe estetického prežitia textu formovať svoje postoje, hodnoty a osobnosť.
- Orientovať sa v tlačенých a digitálnych médiách, rozlišovať spoľahlivosť a hodnovernosť informácií a informačných zdrojov, vrátane textov generovaných AI.
- Získať základné argumentačné zručnosti a používať ich v diskusiách na aktuálne spoločenské témy a pri riešení problémov.

Upevňovať si pozitívny vzťah k materinskému jazyku a k iným jazykom, uvedomovať si národnú, kultúrnu a individuálnu hodnotu jazyka.

Vzhľadom na špecifiká jednotlivých jazykov a špecifiká ich vyučovania sa ciele vzdelávania a vzdelávací štandard pre jednotlivé cykly vymedzujú osobitne pre jednotlivé vyučovacie predmety z podoblasti vyučovania prvého jazyka

Komponenty vzdelávacej podoblasti

Členenie podoblasti vyučovania prvého jazyka vychádza z komunikačných činností spoločných pre celú oblasť Jazyk a komunikácia (interakcia, produkcia a recepcia). Vzhľadom na špecifiká vyučovania prvého jazyka je potrebné komunikačné činnosti rozšíriť, spresniť a zdôrazniť tak nadobúdanie i rozvíjanie čitateľskej a pisateľskej gramotnosti, ako aj osobitnú oblasť recepcie umeleckých textov. Uvedené vyučovacie predmety sa preto členia na **päť komponentov: komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, recepcia vecných textov, recepcia umeleckých textov**. Vo všetkých piatich komponentoch sa funkčne uplatňujú jazykové znalosti žiaka, rozvíja sa jeho gramotnosť a formuje jeho jazyková kultúra. Vymedzenie komponentov slúži výchovno-vzdelávacím cieľom, a preto nemôže v úplnosti odrážať vedecký systém jazykovedy a literárnej vedy, ale je jeho didaktickou modifikáciou.

Komponent **komunikačná interakcia** zahŕňa rozvíjanie schopnosti žiaka vecne a sociálne primerane vstupovať do medziľudskej komunikácie a rešpektovať pritom komunikačného partnera. Zámerom rozvíjania komunikačnej interakcie je uplatňovanie zásad kooperácie a zdvorilosti v rôznych komunikačných situáciách. Osobitne dôležité je uplatňovanie sociokultúrnych zvyklostí a postupné rozvíjanie argumentačných zručností žiaka.

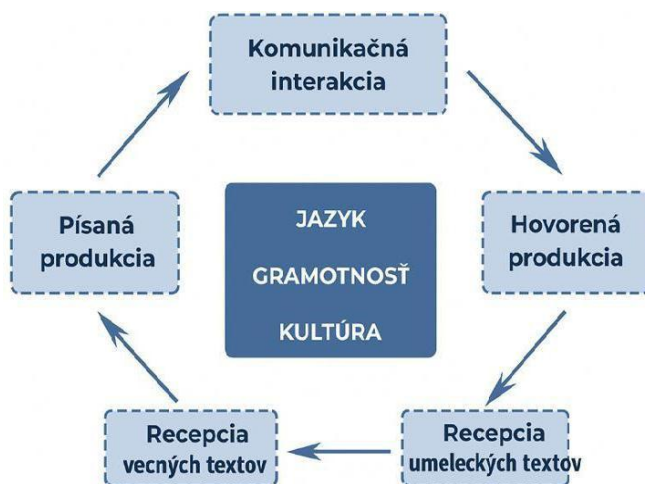
Komponent **hovorená produkcia** zahŕňa rozvíjanie schopnosti žiaka tvoriť rôzne žánre hovoreného textu a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. Dôležité je aj aktívne počúvanie hovoreného prejavu a jeho porozumenie. V súlade so súčasným charakterom komunikácie

je potrebné hovorený text kombinovať aj s obrazovou zložkou. Zámerom rozvíjania hovorenej produkcie je príprava žiaka na kultivovanú verejnú komunikáciu a na využívanie žánrov hovoreného textu na rôzne účely.

Komponent **písaná produkcia** zahŕňa rozvíjanie schopnosti žiaka tvoriť rôzne žánre písaného textu a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. Od začiatku nácviku písania sa zdôrazňuje význam a účel písaného textu. Dôraz sa kladie na proces písania textu a osvojovanie si postupov a stratégií tvorby písaného textu, vrátane uplatňovania pravopisných pravidiel. V súlade so súčasným charakterom komunikácie je potrebné písaný text kombinovať aj s obrazovou alebo zvukovou zložkou. Zámerom rozvíjania písanej produkcie je pripraviť žiaka na funkčné a kultivované využívanie písania v rôznych komunikačných situáciách a pri (online) vzdelávaní.

Komponent **receptia vecných textov** zahŕňa recepciu rôznych žánrov čítaného a počúvaného textu, pri ktorej ide o získanie, spracovanie a vyhodnotenie informácií. Okrem porozumenia explicitných informácií treba žiaka viesť k vyvodzovaniu implicitných významov z textu a k ich prepájaniu s doterajšími znalosťami a skúsenosťami. Rovnako dôležité je sledovanie úspešnosti porozumenia samotným žiakom. Zámerom rozvíjania recepcie vecných textov je pripraviť žiaka na analýzu informácií, ich kritické hodnotenie a na samostatné učenie sa z textu.

Komponent **receptia umeleckých textov** sa od vecnej recepcie odlišuje účelom čítania alebo počúvania, ktorým je získanie emocionálno-estetickéj skúsenosti s umeleckým textom. Čítanie a počúvanie umeleckých textov, uvažovanie o nich, reflexia a tvorivá práca s nimi umožnia rozšíriť čitateľské teritórium žiaka a budovať jeho čitateľské sebavedomie. Pri výbere textov sa zdôrazňuje estetická a hodnotová stránka literárneho diela, na základe ktorej je možné pôsobiť na emocionálny, morálny a hodnotový rozvoj žiaka. Zámerom rozvíjania recepcie umeleckých textov je prostredníctvom intenzívnych čitateľských alebo audiovizuálnych zážitkov kultivovať žiaka ako recipienta umenia.

Obrázok 1 Schéma komponentov vyučovania prvého jazyka

Vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka a literatúry sú členené podľa **piatich komponentov vyučovacieho predmetu**: komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, recepcia vecných textov a recepcia umeleckých textov. Keďže komponenty sa týkajú rôznych aspektov komplexného procesu komunikácie v prvom jazyku, hranice medzi nimi nie sú ostré, naopak, medzi komponentmi jestvuje viacero prienikov. Z tohto dôvodu nie je možné vyhnúť sa prelínaniu výkonových a obsahových štandardov naprieč komponentmi aj v ich vnútri. Rozdiel je však v tom, do akej miery a na aký účel sa podobné spôsobilosti žiaka a podobné obsahy v jednotlivých komponentoch vymedzujú.

Výkonový štandard, členený podľa piatich predmetových komponentov, zahŕňa spôsobilosti v oblasti slovenského jazyka a literatúry, ktorých nadobudnutie je dôležité pre komunikačný, gramotnostný, kultúrny a osobnostný rozvoj žiaka. Obsahový štandard sa člení podľa obsahových celkov, ktoré sú pri dosahovaní spôsobilostí žiaka v jednotlivých komponentoch dôležité. Členenie na obsahové celky je podobné vo všetkých troch vzdelávacích cykloch a uplatňuje sa pri ňom princíp špirálovitej postupnosti učiva. Poradie a obsahová náplň jednotlivých celkov neznamena, že sa im treba na vyučovaní venovať zaradom. Na rozvíjanie danej komunikačnej spôsobilosti žiaka, teda dosahovanie výkonového štandardu, slúžia obsahy súbežne z viacerých celkov, ktoré sa vyberajú a kombinujú podľa cieľa vyučovacej jednotky. Dôležité je, aby sa obsah spájal s konkrétnou komunikačnou činnosťou žiaka a aby prispieval k postupnému dosahovaniu výkonu.

Jazykové učivo ako opora získavania komunikačných spôsobilostí je zaradené v štyroch predmetových komponentoch do obsahového celku *Komunikačné prostriedky a pravidlá*. V komponente recepcia umeleckých textov sa pracuje s estetickou funkciou jazykových prostriedkov. Komunikačné prostriedky zahŕňajú jazykové prostriedky (fonetické, morfológické, lexikálne, slovotvorné, syntaktické), poprijazykové prostriedky (zvukové a pohybové) a mimojazykové prostriedky. Komunikačné pravidlá zahŕňajú pravidlá spisovnej výslovnosti a pravopisné pravidlá.

V obsahovom štandarde sa vyskytujú pojmy zvýraznené **tučným písmom** (boldom). Ide o také pojmy, ktoré si žiak osvojuje tak, aby rozumel ich významu, vedel ich primerane veku a potenciálu vysvetliť a používal ich správne v kontexte učiva. Požadovanú úroveň zvládnutia týchto pojmov špecifikuje výkonový štandard. Pre pojmy označené boldom platí, že sa neočakáva výlučne reprodukcia formálnych definícií, ale ich funkčné porozumenie a používanie. Členenie vyučovacieho predmetu na komponenty a dôraz na ich úzke prepojenie nahrádza doterajšie členenie predmetu na tri zložky (jazyk, komunikácia a sloh, literárna výchova). Organizácia vyučovania slovenského jazyka a literatúry závisí od veku žiakov, od výchovno- vzdelávacieho cieľa, od obsahu vyučovacej jednotky a od ďalších podmienok výchovno- vzdelávacieho prostredia.

Vzdelávacie štandardy predmetu slovenský jazyk a literatúra umožňujú využívanie nástrojov AI ako súčasti vyučovania. Tieto nástroje sa uplatňujú ako podporný prostriedok rozvíjania jazykových, interpretačných a tvorivých kompetencií žiaka. Ich používanie pri napĺňaní štandardov je viazané na vlastné kognitívne a komunikačné úsilie žiaka a na jeho osobnú zodpovednosť za výsledok práce. Súčasťou využívania nástrojov AI je kritické posudzovanie spoľahlivosti výstupov, uvedomovanie si možností a obmedzení technológie a dodržiavanie etických pravidiel používania

Vzdelávacia oblasť	Jazyk a komunikácia
Vyučovací predmet	Slovenský jazyk a literatúra
Škola (názov, adresa)	Súkromná Základná škola, Oravská cesta 11, Žilina
Názov Školského vzdelávacieho programu	S ANGLIČTINOU OBJAVUJEME SVET
Stupeň vzdelania	primárne vzdelanie
Cyklus	prvý
Časová dotácia	1.ročník – 9 hodín týždenne 2.ročník – 8 hodín týždenne 3.ročník – 8 hodín týždenne (7 + 1 disponibilná)
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytvárať základy čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské a pisateľské návyky žiaka a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

1. Viest' jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.
2. Vyjadriť myšlienky, predstavy a emócie v hovorenom texte.
3. Vyjadriť myšlienky, predstavy a emócie v písanom a v obrazovo-písanom texte.
4. Počúvať a čítať primerané vecné texty.
5. Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
6. Počúvať a čítať primerané umelecké texty.
7. Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodit' z textu základné implicitné informácie.
8. Sledovať vlastné porozumenie textu.
9. Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové znalosti a osvojené pravopisné pravidlá.

Na konci 3. ročníka má žiak osvojené základy čítania a písania. Dokáže viesť jednoduchý dialóg a vyjadrovať myšlienky a svoje prežívanie hovorenou a písanou formou. Dokáže porozumieť počúvaným a čítaným vecným a literárnym textom na úrovni explicitných významov a vyvodzovať z nich základné implicitné významy. Kladie otázky k obsahu textu a sleduje vlastné porozumenie.

Učebné osnovy pre 1.vzdelávací cyklus

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA - 1.ročník

Poznámka: Označenia gramotností, charakteru a metakognície odkazujú na dokument *Gramotnosti, charakter a metakognícia v 1. cykle*, ktorý tvorí súčasť Školského vzdelávacieho programu.

Komponent: Komunikačná interakcia	VÝKONOVÝ ŠTANDARD	OBSAHOVÝ ŠTANDARD	GRAMOTNOSTI, CHARAKTER A METAKOGNÍCIA
	Nadviazať kontakt s komunikačným partnerom.	Komunikačné zvyklosti	SEG1, SEG4, CH1, CH3, CH4, CH5
	Podakovať a ospravedlniť sa adresátovi v komunikačnej situácii.	rozlišovanie a správne používanie pozdravov, predstavenia sa.	
	Sformulovať vety s rozličným komunikačným zámerom.	Komunikačné zámery a ich vyjadrenie	
	Požiadat' o informáciu a na požiadanie informáciu poskytnúť.	- formulovanie zist'ovacích a doplňovacích otázok; - formulovanie prosby, priania, oznámenia; - formulovanie vlastných potrieb a prežívaných pocitov primeraným spôsobom.	
	Reagovať na repliky partnera v dialógu.	Dialóg	
	Klást' vecné otázky v dialógu.	- pozorné počúvanie komunikačného partnera; - tvorenie jednoduchého dialógu v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh.	
	Vyjadriť svoje potreby, pocity a názory jazykovo a sociálne primeraným spôsobom.	Komunikačné prostriedky a pravidlá	
	Uplatniť v dialógu vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.	rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom tém dialógu.	

Hovorená produkcia	Zhromaždiť jazykový materiál k téme hovoreného textu. Sformulovať jednoduchú ústnu informáciu. Vytvoriť ústne rozprávanie. Povedať hlavné znaky pozorovanej činnosti a pozorovaného objektu. Predniesť jednoduchý príležitostný prejav. Upraviť obsahovú a jazykovú stránku hovoreného textu. Sformulovať otázky k hovorenému textu. Uplatniť pri hovorení vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.	Príprava a prednes hovoreného textu • výber témy hovoreného textu s pomocou učiteľa; • zhromaždenie slovnej zásoby k téme; • využitie obrázkovej a slovnej osnovy pri členení hovoreného textu; • artikulačné a výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na vhodné používanie mimiky a gest; • prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy.	SEG1, MG1, MG4, CH7
		Reflexia hovoreného/čítaného textu • pozorné počúvanie ústneho vyjadrenia spolužiakov a iných hovoriacich.	
		Žánre hovoreného textu • uplatnenie časovej postupnosti v rozprávaní; • jednoduché ústne rozprávanie o prežitej udalosti a rozprávanie o plánovanej udalosti; • uplatnenie časovej postupnosti v ústnom rozprávaní; • príprava a prednes ústneho pozvania, privítania, rozlúčenia, blahoželania a tradičného vinša s rešpektom k rôznym zvyklostiam.	
		Komunikačné prostriedky a pravidlá • vyjadrovanie myšlienok v ucelených vetách a jednoduchých súvetiach, • použitie viet s rôznymi komunikačnými zámermi.	

Písaná produkcia	Písať všetky písmená slovenskej abecedy automatizovane a čitateľne. Vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text na blízku tému. Zhromaždiť jazykový materiál k téme písaného textu. Napísať jednoduchý informačný text. Vytvoriť písomné rozprávanie. Zapísať hlavné znaky pozorovanej činnosti a pozorovaného objektu. Uplatniť pri písaní vhodné jazykové prostriedky a osvojené pravopisné pravidlá.	Elementárne písanie • písanie písmen slovenskej abecedy, • predpisateľská a percepčno-motorická príprava na písanie; • poznávanie písmen a vzťahu hlásky a písmena, • sluchové identifikovanie a rozlišovanie zvukov, slov, slabík, hlások, • písanie slov, odpis písaného textu, prepis tlačeneho textu, písanie podľa diktovania, • písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok. Proces tvorenia textu • využitie obrázkovej a slovnej osnovy pri členení písaného textu. Žánre písaného textu • vytvorenie jednoduchého nesúvislého textu zoznamu, • jednoduché techniky tvorivého písania. Komunikačné prostriedky a pravidlá • vyjadrenie myšlienok vo vetách a v jednoduchých súvetiach, • použitie viet s rôznymi komunikačnými zámermi. Osvojenie a uplatňovanie pravopisu • pravopis podľa výslovnosti: rozlišovacie znamienka, • pravopis interpunkčných znamienok: interpunkčné znamienka na konci vety.	ČG5, MK8, DG3
-------------------------	---	---	----------------------

Recepcia vecných textov	Vypočúť si a prečítať primerane náročný vecný text. Identifikovať explicitné informácie v počúvanom a v čítanom vecnom texte. Orientovať sa v obrazovo-písanom vecnom texte. Kláď otázky k obsahu vecného textu. Kláď otázky k vlastnému porozumeniu vecného textu. Zhrnúť kľúčové informácie z vecného textu.	Elementárne čítanie • sluchové identifikovanie a rozlišovanie zvukov, slov, slabík, hlások, • poznávanie písmen a vzťahu hlásky a písmena, • čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov s postupne sa zvyšujúcou náročnosťou, • oprava vlastných chýb pri čítaní, • uplatňovanie splývavej výslovnosti, významovej pauzy, melódie a tempa reči pri hlasnom čítaní.	ČG1, ČG2, MK9, MK10
		Porozumenie textu • vytváranie predstáv o obsahu textu na základe obrazového materiálu alebo nadpisu, • vyvodenie súvislostí medzi informáciami z textu a doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka.	
		Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu • posúdenie správnosti vlastnej odpovede na otázky k porozumeniu textu.	
		Žánre vecného textu • porozumenie časovej postupnosti a konania postáv pri počúvaní a čítaní rozprávania o prežitej udalosti a rozprávania o plánovanej udalosti, • porozumenie časovej postupnosti a konania postáv pri počúvaní a čítaní skutočného a vymysleného príbehu.	
		Komunikačné prostriedky a pravidlá	

receptia umeleckých textov	Vypočúť si a prečítať primerane náročný umelecký text. Klást' otázky k obsahu počúvaného alebo čítaného umeleckého textu. Identifikovať explicitné informácie v počúvanom a v čítanom umeleckom texte. Vyvodit' základné implicitné informácie z počúvaného a z čítaného umeleckého textu. Vyjadriť svoje pocity, myšlienky a zážitky z počúvaného, čítaného umeleckého textu a z ilustrácií. Podeliť sa o zážitok z individuálnej recepcie umeleckého textu v komunikačnej situácii. Predniesť naspamäť umelecký text primeraný veku. Vyrozprávať svoje zážitky z návštevy divadelného alebo filmového predstavenia a z počúvania rozhlasového vysielania. Dramatizovať s pomocou učiteľa vhodné umelecké texty. Vyhľadávať texty na čítanie podľa svojho záujmu a účelu čítania samostatne alebo s pomocou iných.	Čítanie s porozumením - identifikovanie slov a viet a ich významu v počúvanom a v čítanom umeleckom texte, - odlíšenie textu od ilustrácie, - domýšľanie jednoduchého príbehu podľa ilustrácie a čítanie ilustrácie.	ČG5, SEG5, MK2, EG5, MG1, MK12
		Čítanie pre zážitok - stváranie obsahu textu metódami tvorivej dramatiky pod vedením učiteľa, - sprostredkovanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z umeleckého textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom, - porovnávanie správania a konania postáv s vlastným správaním, zážitkami a životnými skúsenosťami, - získavanie osobného čitateľského zážitku cez rôzne formy spracovania textu v knižkách a časopisoch: bájka, rozprávka, riekanka, báseň, ľudová pieseň, povest', obrázkový príbeh.	
		Samostatný/ sebavedomý čitateľ - spoznávanie a využívanie dostupných knižníc: triedna knižnica, školská knižnica, mestská/obecná knižnica, - spoznávanie čitateľských skúseností a literárnych znalostí v rodine a blízkom okolí.	

		Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu • monitorovanie kvality vlastného čítania a vyhľadanie možných zdrojov pomoci, ak nemá istotu, či text správne číta, • plánovanie krokov na zlepšenie čítania, porozumenia textu a rozvoj čitateľskej samostatnosti.	
		Textová realizácia • čítanie, počúvanie a sledovanie rôznych typov textov a rôznych lyrických, epických a dramatických žánrov slovenskej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov: riekanka, hádanka, ľudová pieseň, báseň, bájka, rozprávka, povesť, bábková hra, obrázkový príbeh, komiks.	

Tematické okruhy pre 1.ročník	
Domov a rodina Medziľudské vzťahy a porozumenie Záľuby Zdravie a príroda okolo nás Moje mesto/obec Zvyky, miestne tradície a kultúra	

Prierezové témy pre 1. ročník	
Osobnostný a sociálny rozvoj	vyjadrovanie vlastných myšlienok, pocitov, potrieb a zážitkov. Rozvoj aktívneho počúvania a vzájomnej spolupráce
Environmentálna výchova	čítanie textov o prírode, ústne rozprávanie o pozorovaniach, pomenúvanie rastlín, živočíchov a ročných období
Mediálna výchova	čítanie a počúvanie rozprávok, rozhovory o ilustráciách, videách
Multikultúrny výchova	čítanie rozprávok a príbehov z rôznych krajín sveta, zdieľanie vlastných rodinných zvykov a sviatkov
Regionálna výchova a ľudová kultúra	práca s ľudovými piesňami, riekankami, hádankami a miestnymi príbehmi
Ochrana života a zdravia	rozprávanie o situáciách súvisiacich so zdravím a bezpečnosťou. Správne pomenúvanie vecí a pravidiel

Podrobné rozpracovanie prierezových tém vrátane ich cieľov, gradácie a spôsobov realizácie je uvedené v samostatnom dokumente Prierezové témy, ktorý tvorí súčasť Školského vzdelávacieho programu.

Podoblast' vyučovania cudzích jazykov

Charakteristika podoblasti

Vzdelávaciu podoblast' Jazyk a komunikácia – cudzie jazyky (ďalej aj JaK CJ) tvoria vyučovacie predmety: anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk. Počas prvého a druhého cyklu sa vyučuje prvý cudzí jazyk. V treťom cykle sa vyučuje prvý a druhý cudzí jazyk v súlade s rámcovými učebnými plánmi. Pri vyučovaní a učení sa cudzích jazykov sa uplatňuje model vzdelávania podľa komunikačných úrovní, ktorý vychádza z dokumentov Rady Európy s názvom Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky (2017, ďalej aj ako Rámec) a doplnujúceho vydania k Spoločnému európskemu referenčnému rámcu pre jazyky (2022). Všeobecná charakteristika a obsah komunikačných úrovní boli citlivo prispôsobené podmienkam edukačného kontextu na Slovensku a vývinovo-psychologickým osobitostiam žiakov mladšieho a staršieho školského veku. Osvojovanie si cudzieho jazyka má veľký význam pre komplexný rozvoj žiakov a ich ďalšie vzdelávanie. Pri rozvíjaní cudzojazyčnej komunikácie sa prehlbuje schopnosť žiakov porozumieť vlastnej a cudzej kultúre, čo vytvára predpoklady pre ich flexibilitu a otvorenosť svetu. Žiaci sa učia predchádzať vytváraniu stereotypov pri vnímaní iných kultúr, prípadne ich odbúravaniu a byť otvorení kultúrnej a etnickej rôznorodosti.

Vzdelávacia podoblast' je zameraná prakticky a zdôrazňuje využívanie cudzích jazykov v kontexte každodenných situácií blízkych životu žiakov. Vo vyučovaní sa uplatňuje prístup zameraný na žiaka, v ktorom je výučba prispôbovaná potrebám žiakov a rešpektujú sa ich vývinové a individuálne osobitosti. Prístup k učeniu sa jazykov a štruktúra vzdelávacích štandardov sú založené na princípoch činnostne zameraného prístupu definovaného v Rámci. Činnostne zameraný prístup považuje žiakov za aktívnych účastníkov procesu učenia sa a používateľov jazyka. Teda žiaci nie sú pasívnymi prijímateľmi informácií, ale osvojujú si jazyk vykonávaním zmysluplných úloh, ktoré reflektujú ich reálny život. Novozískavané vedomosti sa prepájajú s predchádzajúcimi a zároveň s poznatkami z iných predmetov. Žiaci sú vedení k tomu, aby vedeli kriticky hodnotiť svoj pokrok, prijímať spätnú väzbu a vytvárať si základy efektívnych stratégií učenia sa. Cudzojazyčná výučba je usmerňovaná tak, aby žiaci dokázali úspešne komunikovať v cieľovom jazyku a realizovať svoj komunikačný zámer v každodenných situáciách. Na uskutočnenie tohto zámeru sa žiaci zapájajú do komunikačných jazykových činností (receptcia, produkcia, interakcia) a využívajú vhodné stratégie, aby ich komunikácia bola primeraná danej situácii a stanovenej úrovni ovládania cudzieho jazyka. Vzdelávacia podoblast' – cudzie jazyky, v súlade s ostatnými predmetmi vo vzdelávacej oblasti JaK, obsahuje tri základné komponenty: receptciu, produkciu a interakciu. Tieto sú navzájom úzko prepojené do jedného celku pod názvom Komunikačné jazykové činnosti a tvoria výkonový štandard.

Recepcia zahŕňa porozumenie rôznych druhov počúvaného a čítaného textu, t. j. získanie, spracovanie a vyhodnotenie informácií. Rozvíja schopnosť žiaka počúvať a čítať text a porozumieť mu. **Produkcia** zahŕňa tvorbu rôznych druhov hovoreného alebo písaného textu. Rozvíja schopnosť žiaka tvoriť text a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. **Interakcia** zahŕňa aktívnu komunikáciu v ústnej alebo písomnej forme. Zámerom rozvíjania interakcie je efektívna komunikácia myšlienok, emócií, potrieb a názorov, kladenie otázok a aktívne počúvanie (čítanie). Rozvíja schopnosť žiaka primerane vstupovať do komunikácie a rešpektovať pritom komunikačného partnera. Osobitne dôležité v cudzojazyčnej komunikácii je aj rešpektovanie sociokultúrnych zvyklostí.

Obrázok 2 Komponenty vzdelávacej oblasti JaK CJ

Výkonový štandard VO JaK – cudzie jazyky vymedzuje spôsobilosti, ktoré má žiak dosiahnuť. Ich napĺňanie je možné aj s využitím nástrojov AI, ktoré vstupujú do výučby cudzích jazykov nie ako nový cieľ vzdelávania, ale ako podporný prostriedok. Nástroje AI rozširujú možnosti dosahovania vzdelávacích štandardov a umožňujú efektívne učenie sa. Vo vyučovaní jazykov je možné ich využívať na objasnenie významu neznámych slov, vedenie riadenej konverzácie s chatbotom v bezpečnom prostredí, personalizované prispôsobenie učebného obsahu, oboznamovanie sa s kultúrnym kontextom krajiny cieľového jazyka a pod. Rozsah a spôsob využívania nástrojov AI sa prispôbuje komunikačnej úrovni žiaka a jeho jazykovým schopnostiam. Zmysluplné zapojenie AI do vyučovania a učenia sa cudzích jazykov vždy predpokladá vlastné úsilie žiaka. Úlohou žiaka je najskôr porozumieť textu, alebo ho samostatne vytvoriť a až následne môže využívať nástroje AI na overenie, úpravu textu alebo získanie ďalších informácií, pričom uvažuje nad ich spoľahlivosťou, transparentne uvádza spôsob ich využitia, identifikuje hlavné bezpečnostné riziká spojené s používaním AI a dodržiava zásady zodpovedného a etického zaobchádzania s digitálnymi nástrojmi.

Obsahový štandard je rozdelený do **štyroch zložiek**: pragmatickej – funkcie jazyka, jazykovej – jazykové prostriedky, sociolingválnej a tematických okruhov. Pragmatická, jazyková a sociolingválna zložka komunikácie tvoria komunikačnú kompetenciu tak, ako je definovaná v Rámci¹. Tieto zložky sú neoddeliteľné a vzájomne prepojené pri používaní akéhokoľvek jazyka. **Pragmatická zložka** zahŕňa komunikačné funkcie jazyka, pričom na každej úrovni (predA1, A1, A2) je možné vyjadriť rovnakú funkciu jazyka inak (pomocou iných jazykových prostriedkov). Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. **Jazyková zložka** zahŕňa jazykové prostriedky (slovná zásoba, výslovnosť a gramatické javy), s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci odporúčaných tematických okruhov a funkcií jazyka. **Sociolingválna zložka** obsahuje stratégie, ktoré žiakovi umožňujú osvojovať si vhodné komunikačné nástroje. Súčasťou sociolingválnej zložky je aj rozvoj interkultúrneho povedomia, ktoré umožňuje vnímanie odlišností medzi vlastnou kultúrou a kultúrou cieľového jazyka. **Tematické okruhy** slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiakov s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu.

Ciele vzdelávacej podoblasti

1. Primerane používať cudzí jazyk na dosiahnutie komunikačného zámeru.
2. Porozumieť jednoduchému hovorenému a písanému textu.
3. Jednoducho komunikovať v ústnej a písomnej forme.
4. Jednoducho sprostredkovať informácie iným ľuďom.
5. Využívať cudzí jazyk ako prostriedok na získavanie poznatkov a informácií.
6. Byť motivovaný a mať pozitívny vzťah k učeniu sa cudzích jazykov.
7. Využívať vhodné stratégie učenia sa cudzieho jazyka.
8. Byť otvorený k jazykovej a kultúrnej rozmanitosti

Vzdelávacia oblasť	Jazyk a komunikácia
Vyučovací predmet	Anglický jazyk
Škola (názov, adresa)	Súkromná Základná škola, Oravská cesta 11, Žilina
Názov Školského vzdelávacieho programu	S ANGLIČTINOU OBJAVUJEME SVET
Stupeň vzdelania	primárne vzdelanie
Cyklus	prvý
Časová dotácia	1. ročník – 3 hodiny týždenne (1 + 2 disponibilné) 2. ročník – 3 hodiny týždenne (1 + 2 disponibilné) 3. ročník – 4 hodiny týždenne (1 + 3 disponibilné)
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský

Hlavným cieľom 1. cyklu je dosiahnuť úroveň počiatočného osvojenia si prvého cudzieho jazyka (pred-úroveň A1). V prvom cykle žiak dokáže vnímať nové zvuky, slová a informácie, ktoré mu cudzí jazyk prináša. Prostredníctvom počúvania a hovorenia sa učí používať známe výrazy a veľmi jednoduché slovné spojenia. Rozumie krátkym pokynom a jednoduchým vetám s vizuálnou oporou. Na základe poskytnutého vzoru používa veľmi jednoduché slovné spojenia v hovorenej a písomnej podobe. Je motivovaný k ďalšiemu objavovaniu cudzieho jazyka a učí sa vnímať základné podobnosti a rozdiely medzi vlastnou kultúrou a kultúrou iných krajín/ludí.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- dosiahnuť úroveň počiatočného osvojenia si prvého cudzieho jazyka (pred-úroveň A1)
- rozvíjať pozitívny vzťah ku komunikácii v cudzom jazyku a získať istotu pri jeho používaní
- porozumieť jednoduchým pokynom a otázkam
- používať základnú slovnú zásobu zo svojho bezprostredného okolia
- reagovať v jednoduchých komunikačných situáciách
- reprodukovať krátke jazykové celky
- rozvíjať správnu výslovnosť
- spoznávať kultúrne prvky anglicky hovoriacich krajín
- rozvíjať digitálne kompetencie primerané veku

Na konci 3. ročníka žiak vníma nové zvuky, slová a informácie, ktoré mu cudzí jazyk prináša a je motivovaný k jeho ďalšiemu objavovaniu. Rozumie krátkym pokynom a jednoduchým vetám s vizuálnou podporou. Na základe poskytnutého vzoru používa veľmi jednoduché slovné spojenia, dokáže písomne reprodukovať krátke vety.

<i>Učebné osnovy pre 1.vzdelávací cyklus</i> ANGLICKÝ JAZYK - 1.ročník Poznámka: Označenia gramotností, charakteru a metakognície odkazujú na dokument <i>Gramotnosti, charakter a metakognícia v 1. cykle</i>, ktorý tvorí súčasť Školského vzdelávacieho programu.			
VÝKONOVÝ ŠTANDARD	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		GRAMOTNOSTI, CHARAKTER A METAKOGNÍCIA
	FUNKCIE JAZYKA	JAZYKOVÁ ZLOŽKA, JAZYKOVÉ PROSTRIEDKY	
INTERAKCIA Ústna interakcia: - porozumieť jednoduchým pozdravom a reagovať na ne (dokáže pozdraviť a povedať svoje meno) PRODUKCIA Ústny prejav: - podľa príkladu vytvoriť krátke vety o sebe	Nadviazanie kontaktu pri stretnutí: pozdrav a odpoveď na pozdrav. Vyjadrenie návrhu a reakcia naň: prosba, ospravedlnenie, poďakovanie.	Osobné zámená: I, you . Jazykové štruktúry: Hello. Goodbye. I am (Harry) .	SEG1, CH3, CH10
INTERAKCIA Ústna interakcia: - podľa vzoru klásť jednoduché otázky a porozumieť krátkym, jednoduchým odpoveďiam, ktoré sa týkajú tém z jeho bezprostredného okolia (napr. farby) PRODUKCIA Ústny prejav: - na niečo ukázať a opýtať sa, čo to je - zrozumiteľne vysloviť jednotlivé hlásky a obmedzený počet naučených slov a slovných spojení - imitovať správnu výslovnosť a intonáciu RECEPCIA Počúvanie/ Čítanie s porozumením: - porozumieť krátkym, veľmi jednoduchým otázkam a vetám za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami	Požadovanie a poskytovanie informácií: poskytnutie informácie.	Farby: red, yellow, green, blue, pink, purple, orange, black, brown, grey, white . Opytovacie a ukazovacie zámená: what, this . Jazykové štruktúry: What colour? What's this?	ČG2, MK10
RECEPCIA Počúvanie/čítanie s porozumením: - porozumieť ilustrovanému príbehu s jednoduchými každodennými slovami - odhadnúť význam slova zo sprievodného obrázka	Vyjadrenie a zisťovanie želaní a pociťov: vyjadrenie radosti a smútku.	Sloveso to be v jednoduchom prítomnom čase. Osobné zámená: he, she . Jazykové štruktúry: He is happy. She's sad .	ČG1, SEG2, CH1, SEG5

PRODUKCIA Ústny prejav: • zrozumiteľne vysloviť jednotlivé hlásky a obmedzený počet naučených slov a slovných spojení PRODUKCIA Písomný prejav: • podľa predlohy napísať svoje meno alebo jednoduché naučené slová PRODUKCIA Ústny prejav: • podľa príkladu opísať svoje bezprostredné okolie pomocou jednoduchých slov a viet	Predstavenie záľub a preferencií: vyjadrenie obľuby a neobľuby.	Modelové jazykové štruktúry na vyjadrenie obľuby a neobľuby: I like... / I don't like... I like (fruit). I don't like (yoghurt). It is good for me.	CH8, MK2, ČG3
INTERAKCIA Ústna interakcia: • v priamej komunikácii používať základné slová a slovné spojenia RECEPCIA Počúvanie/čítanie s porozumením: • rozoznať bežné, známe slová PRODUKCIA Ústny prejav: • imitovať správnu výslovnosť a intonáciu • reprodukovat' krátku riekanku/pieseň	Vyjadrenie postoja: súhlas a nesúhlas.	Jednotné a množné číslo podstatných mien v jednoduchých naučených slovných spojeniach: a cat – two cats, an apple – apples, a toy – toys. Jazykové štruktúry: Yes. No. It's good for me. Is he a good friend?	SEG3, CH12
INTERAKCIA Ústna interakcia: • porozumieť veľmi jednoduchým pokynom, ktoré učiteľ dáva v škole a reagovať na ne (napr. „<i>Otvor si knihu.</i>“, „<i>Pod' sem.</i>“, „<i>Vezmi si pero.</i>“) RECEPCIA Počúvanie/čítanie s porozumením: • rozoznať bežné, známe slová	Vyjadrenie návrhu a reakcia naň: základné zdvorilostné výrazy v priamej komunikácii. Používanie základných slov a slovných spojení, ako sú: áno, nie, prepáčte, prosím, ďakujem, nie – ďakujem, ako prejav zdvorilosti a úcty k iným.	Rozkazovacie vety a jednoduché naučené jazykové štruktúry: Sit down. Let's play! Let's have fun! Thank you.	CH4, SEG4, CH5, MK7
PRODUKCIA: Ústny prejav • reprodukovat' krátku riekanku/pieseň • imitovať správnu výslovnosť a intonáciu. Verbálny prejav môže byť sprevádzaný gestikuláciou RECEPCIA: Počúvanie/čítanie s porozumením • rozoznať bežné, známe slová	Reakcia na udalosť: blahoželanie.	Jazykové štruktúry: Happy Birthday! Happy Easter! Merry Christmas! I speak Slovak. I learn English. Hello. Goodbye!	CH6, SEG1
RECEPCIA: Počúvanie/čítanie s porozumením • porozumieť ilustrovanému príbehu s jednoduchými každodennými slovami • odhadnúť význam slova zo sprievodného obrázka	Reakcia na príbeh: vyjadrenie obľuby/neobľuby a porozumenia príbehu aj neverbálnym spôsobom.	Jazyková štruktúra: It's good/nice!	ČG4, ČG5, MK11
RECEPCIA	Multikultúrna a viacjazyčná spoločnosť: sviatky v rodine a	Jazykové štruktúry: Happy Birthday! Happy Easter! Merry Christmas! I	MG1, MG3, MG4, CH13

- rozpoznať známe slová a jednoduché slovné spojenia súvisiace so sviatkami, narodeninami a jazykmi INTERAKCIA - reagovať na jednoduché blahoželenie a pozdravy pri sviatočných príležitostiach PRODUKCIA: - reprodukovat' jednoduché blahoželenie, pomenovať vybrané sviatky a povedať, aký jazyk sa učí	krajine, narodeniny, jazyky v mojom živote. Reakcia na udalosť: blahoželenie. Nadviazanie kontaktu pri stretnutí: pozdrav.	speak Slovak. I learn English. Hello. Goodbye!	
RECEPCIA - porozumieť jednoduchým pokynom a základným slovám používaným pri nakupovaní INTERAKCIA - použiť jednoduché zdvorilostné výrazy pri komunikácii (prosím, ďakujem, áno, nie) PRODUKCIA - pomenovať základné druhy jedla, oblečenia a farieb, jednoducho požiadať o predmet	Obchod a služby: jedlo, oblečenie, farby a jednoduchá komunikácia pri nakupovaní. Zdvorilostná komunikácia: prosba, poďakovanie, súhlas a nesúhlas.	Slovná zásoba: colours, food, clothes. Jazykové štruktúry: Please. Thank you. Yes. No. Can I have...? Here you are. What colour is it?	FG1, FG2, FG5, CH3

Tematické okruhy pre 1. ročník
Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (rodina, priatelia) Domov a bývanie: môj domov (byt/dom, kde bývam) Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo, jedlo a stravovanie (základné potraviny/zdravé potraviny/ovocie/zelenina) Vzdelávanie: moja škola (škola, trieda) Príroda a životné prostredie: ročné obdobia, počasie, zvieratá a rastliny Voľný čas a záľuby: záľuby, aktivity voľného času Multikultúrna a viacjazyčná spoločnosť: sviatky v rodine a krajine, narodeniny, jazyky v mojom živote Obchod a služby: jedlo, oblečenie, farby, jednoduchá komunikácia pri nakupovaní

Prierezové témy pre 1. ročník	
Osobnostný a sociálny rozvoj	komunikácia, spolupráca, rešpekt a sebareflexia
Environmentálna výchova	príroda, zvieratá, počasie
Mediálna výchova	digitálne učebné zdroje
Multikultúrna výchova	jazyková a kultúrna rozmanitosť
Regionálna výchova a ľudová kultúra	miestne tradície a kultúrne dedičstvo
Ochrana života a zdravia	zdravie, hygiena, bezpečnosť

Podrobné rozpracovanie prierezových tém vrátane ich cieľov, gradácie a spôsobov realizácie je uvedené v samostatnom dokumente Prierezové témy, ktorý tvorí súčasť Školského vzdelávacieho programu.